

राजस्थान राज्य शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, उदयपुर

नमूना प्रश्न पत्र

प्राथमिक शिक्षा अधिगम स्तर मूल्यांकन- 2019

Primary Education Learning Level Evaluation 2019

(केवल संस्कृत शिक्षा विभाग के विद्यालयों हेतु)

कक्षा-5 Class- 5

विषय- संस्कृत Subject - Sanskrit

समय/Time : 02.30 घण्टा/Hrs.

पूर्णाङ्क-अङ्काः/M.M. : 80

नामाङ्क/ Roll No. (अङ्केषु) दिनाङ्क/ Date

नामाङ्क(शब्देषु) Roll No. (In words).....वासर:/ Day.....

निर्देश:-

- 1) सभी प्रश्न करने अनिवार्य हैं।
- 2) सर्वप्रथम अपने नामाङ्क, दिनाङ्क आदि की पूर्तियाँ करें।
- 3) प्रत्येक प्रश्न निर्धारित अधिगम क्षेत्र के अनुसार हैं।
- 4) प्रत्येक प्रश्न का उत्तर प्रश्न-पत्र में दिये गये निर्धारित स्थान पर ही लिखें।
- 5) सभी प्रश्नों के अङ्क उनके सामने अङ्कित हैं।
- 6) प्रश्न पत्र में पृष्ठों की संख्या- 7 एवं प्रश्न कुल - 22 है।

वीक्षक के हस्ताक्षर/Signature of Invigilator

क्र. सं.	दक्षताङ्क/(अधिगम क्षेत्र)	अंक भार	प्राप्तांक	प्राप्त ग्रेड
1.	पढ़ना, पढ़कर समझना और लिखना (गद्य)	24		
2.	पढ़ना, पढ़कर समझना और लिखना (पद्य)	18		
3.	व्यावहारिक व्याकरण	31		
4.	सृजनात्मक अभिव्यक्ति	07		
	योग Total	80		

परीक्षक के हस्ताक्षर/Signature of Examiner

पढ़ना, पढ़कर समझना और लिखना (गद्य)

निर्देश: उचित उत्तरस्य क्रमाक्षरं कोष्ठके लिखन्तु:

- प्रश्न- 1. हिमगिरौ सुप्तसिद्धः पर्वतः अस्ति— 1
 (अ) महेन्द्रगिरिः (ब) विन्ध्याचलः (स) कैलाशः (द) सुमेरु ()
- प्रश्न- 2. महाराणाप्रतापस्य जन्म ख्रीस्ताब्दस्य अभवत्— 1
 (अ) 1940 ख्रीस्ताब्दे (ब) 1540 ख्रीस्ताब्दे
 (स) 1840 ख्रीस्ताब्दे (द) 1960 ख्रीस्ताब्दे ()
- प्रश्न- 3. सागरः भागतभूमिः चरणौ प्रक्षालयति — 1
 (अ) उत्तरदिशि (ब) पूर्वदिशि
 (स) दक्षिणदिशि (द) प्रतीचीदिशि ()
- प्रश्न- 4. सुमेलनं कुर्वन्तु 2

महाकवयः		काव्यानि	
(क)	वाल्मीकिः	1.	शिशुपालवधम्
(ख)	वेदव्यासः	2.	महाभारतम्
(ग)	कालिदासः	3.	रघुवंशम्
(घ)	माघः	4.	रामायणम्

- प्रश्न- 5. अधोलिखित प्रश्नानां उत्तराणि निर्धारिते स्थाने लिखन्तु—
- (क) संसारस्य सर्वोच्च-शिखरं किम् अस्ति ? 1

- (ख) महाराणाप्रतापस्य पितुः नाम किम् आसीत् ? 1

- (ग) भारतं केषां भूमिः कथ्यते ? 1

- (घ) सूर्यः कदा उदेति ? 1

- प्रश्न- 6. सत्यकथनानां समक्षे 'आम्' इति असत्यकथनानां समक्षे 'न' इति लिखन्तु- 4
 (क) अस्माकं देशस्य नाम भारतवर्षम् अस्ति। ()
 (ख) महाराणाप्रतापस्य अश्वस्य नाम 'बादल' इति आसीत्। ()
 (ग) एषा भारतभूमिः पूज्यतमा अस्ति। ()
 (घ) सूर्यः उत्तरदिशि अस्त गच्छति। ()

- प्रश्न- 7. शब्दान् अर्थैः सह सुमेलयन्तु 4

शब्दान्		अर्थैः	
(क)	आधिक्यात्	1.	दीर्घाः
(ख)	उन्नताः	2.	बाहुल्यात्
(ग)	नदी	3.	सरोवरः
(घ)	तडागः	4.	सरित्

- प्रश्न- 8. निम्नलिखितं गद्यांशं पठित्वा अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु।

वने विविधाः वृक्षाः जीवाः च वसन्ति। एका नदी वहति। नद्याः तीरे हरिणाः जलं पिबन्ति। मकरः जले वसति। वनस्य दक्षिणतः एकः तडागः अस्ति। तडागे कमलानि विकसन्ति, कमलेषु सुगंधः भवति।

- (1) मकरः कुत्र वसति ? 1

.....

- (2) वनस्य दक्षिणतः कः अस्ति ? 2

.....

.....

- (3) वने के वसन्ति ? 2

.....

.....

- (4) तडागे कानि विकसन्ति ? 2

.....

.....

पढ़ना, पढ़कर समझना और लिखना (पद्य)

निर्देश: उचित उत्तरस्य क्रमाक्षरं कोष्ठके लिखन्तु—

- प्रश्न- 9. वृक्षाणां कर्तनं — 1
- (अ) पुण्यम् (ब) पापम्
- (स) धर्मम् (द) मोक्षम् ()
- प्रश्न- 10. मञ्जूषातः शब्दौ चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयन्तु— 2
- (भवतु, शास्त्र, धारकं, संस्कृतम्)
- (अ) शास्त्र शास्त्र धारकं
- (ब) शास्त्र-शास्त्रधारकं भारतम् ।।
- प्रश्न- 11. पाठ्यपुस्तकात् प्रश्नपत्रातिरिक्तौ दौ श्लोकौ लिखन्तु— 5
- (अ)
-
-
-
- (ब)
-
-
-
- प्रश्न- 12. निम्नलिखितानांप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखन्तु— 4
- (अ) वायुविहारं कुत्र करवाम ?
-
- (ब) कर्मसु कौशलं किम् अस्ति ?
-
- (स) कीदृशः वंशोडस्माकम्?
-
- (द) विद्वान् कुत्र पूज्यन्ते ?
-

प्रश्न- 13. अधोलिखितश्लोकस्य हिन्दीभाषायांभावार्थं लिखन्तु-

6

विद्या ददाति विनयं, विनयात् याति पात्रताम्।
पात्रत्वाद् धनमाप्नोति, धनात् धर्मः ततः सुखम् ॥

अथवा

आलस्यं हि मनुष्याणां, शरीरस्थो महान् रिपुः।
नास्ति उद्यमसमो बन्धुः, यं कृत्वा नावसीदति ॥

भाग-3

अङ्क 31

व्यावहारिक व्याकरण

निर्देशः उचित उत्तरस्य क्रमाक्षरं कोष्ठके लिखन्तु-

- प्रश्न- 14. माहेश्वर सूत्रेषु द्वितीयं सूत्रम् अस्ति - 1
(अ) अ इ उ ण् (ब) ए ओ ङ्
(स) ऋ लृ क् (द) ल ण् ()
- प्रश्न- 15. अधोलिखितेषु सूत्रेषु रिक्तस्थानानि पूरयन्तु - 4
(अ) अउ ण्। (ब) झ.....ञ्।
(स) ए ङ्। (द) श ष र्।
- प्रश्न- 16. इकारान्त पुल्लिङ्ग शब्दान् अभिज्ञाय पृथक् कुर्वन्तु- 3
कविः, ग्रामः, मुनिः, नदी, गिरिः शाखा

प्रश्न- 17. मञ्जूषातः अव्यय- पदानिचित्वा रिक्तस्थानानि पूरयन्तु-

3

(इतः, कुतः, एव, तदा, तर्हि, यावत्)

- (क) यदा मेघाः गर्जन्ति वर्षा भवति ।
(ख) यदि पुस्तकं न पठिष्यामः अनुत्तीर्णाः भविष्यामः ।
(ग) छात्राः विद्यालयं गच्छन्ति?
(घ) सत्यम् जयते ।
(ङ) जलं न मिलति तावत् तृष्णा भवति ।
(च) सः एव गतवान् ।

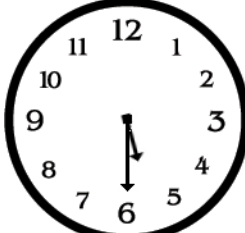

प्रश्न- 18. अधोलिखितान् संख्यान् संस्कृतेन लिखन्तु-

5

- (अ) 2
(ब) 10
(स) 15
(द) 30
(य) 100.....

प्रश्न- 19. अधोलिखितानी चित्राणि दृष्ट्वा समयं लिखन्तु-

4

क	ख	ग	घ
			
.....

प्रश्न- 20. कोष्ठके प्रदत्त निर्देशानुसारेण रिक्तस्थानानि पूरयन्तु-

5

- (क) भारः क्रियां विना । (ज्ञान शब्द द्वितीया विभक्ति एकवचन)
(ख) सुधीरः लिखति । (हस्त शब्द तृतीया विभक्ति एकवचन)
(ग) नमः । (अग्नि शब्द चतुर्थी विभक्ति एकवचन)
(घ) ऋते सुखं नास्ति (धन शब्द पंचमी विभक्ति एकवचन)
(ङ) कमलानि विकसन्ति । (तडाग शब्द सप्तमी विभक्ति एकवचन)

प्राथमिक शिक्षा अधिगम स्तर मूल्यांकन— 2019

Primary Education Learning Level Evaluation 2019

(केवल संस्कृत शिक्षा विभाग के विद्यालयों हेतु)

कक्षा—5 Class- 5

विषय— संस्कृत Subject - Sanskrit

उत्तरतालिका				
प्रश्न सं.	उत्तर	अङ्कभार	पाठ क्र.	पुस्तक की पृष्ठ संख्या
1.	(स) कैलाशः	1	6	13
2.	(ब) 1540 खीस्ताब्दे	1	9	27
3.	(स) दक्षिणदिशि	1	13	44
4.	(क) रामायणम् (4) (ख) महाभारतम् (2)	2	2	5
	(ग) रघुवंशम् (3) (घ) शिशुपालवधम् (1)			
5.	(क) गौरी शिखरं संसारस्य सर्वोच्चं—शिखरमस्ति।	1	6	14
	(ख) महाराणाप्रतापस्य पितुः नाम उदयसिंहः आसीत्।	1	9	27
	(ग) भारतं भरतानां भूमिः कथ्यते।	1	13	44
	(घ) सूर्यः प्रातःकाले उदेति	1	14	47
6.	(क) आम्	1	6	13
	(ख) न	1	9	27
	(ग) आम्	1	13	44
	(घ) न	1	14	47
7.	(क) बाहुल्यात् (2)	1	6	14
	(ख) दीर्घाः (1)	1	6	14
	(ग) सरित् (4)	1	12	38
	(घ) सरोवरः (3)	1	12	38
8.	(क) मकरः जले वसति।	1	12	37
	(ख) वनस्य दक्षिणतः एकः तड़ागः अस्ति।	2	12	37
	(ग) वने विविधाः वृक्षाः जीवाः च वसन्ति।	2	12	37
	(घ) तड़ागे कमलानि विकसन्ति।	2	12	37
9.	(ब) पापम्	1	1	3
10.	(अ) धारकं	1	3	7
	(ब) भवतु	1	3	7
11.	शुद्धतानुपातेन अङ्काः प्रदेयाः	5	—	—

12.	(अ) नीले गगने विपुले विमले वायुविहारं करवाम।		1	11	34
	(ब) कर्मसु कौशलं योगः अस्ति।		1	15	51
	(स) धीरभगीरथवंशोऽस्माकम्		1	20	64
	(द) विद्वान् सर्वत्र पूज्यते।		1	15	51
13.	शुद्धतानुपातेन अङ्काः प्रदेयाः		6	10,15	31,51
14.	(स) ऋलृक्		1	4	9
15.	(अ) इ		1	4	9
	(ब) भ		1		
	(स) ओ		1		
	(द) स		1		
16.	इकारान्त-पुल्लिङ्गशब्दाः - कविः, मुनिः, गिरिः		1+1+1= 3	5	10
17.	(क) तदा		$\frac{1}{2}$	19	62
	(ख) तर्हि		$\frac{1}{2}$		
	(ग) कुतः		$\frac{1}{2}$		
	(घ) एव		$\frac{1}{2}$		
	(ङ) यावत्		$\frac{1}{2}$		
	(च) इतः		$\frac{1}{2}$		
18.	(अ) द्वे		1	16	53
	(ब) दश		1		
	(स) पञ्चदश		1		
	(द) त्रिंशत्		1		
	(य) शतम्		1		
19.	(क) पञ्चवादनम्		1	17	56
	(ख) सप्तवादनम्		1		
	(ग) सार्धपञ्चवादनम्		1		
	(घ) पादोनद्वादशवादनम्		1		
20.	(क) ज्ञानं		1	1	3
	(ख) हस्तेन		1	7	20
	(ग) अग्नये		1	8	21
	(घ) धनात्		1	10	33
	(ङ) तडागे		1	12	37
21.	(क)	(i) असुन्दरः (2)	1	11	35
		(ii) अवनतः (3)	1	11	35
		(iii) पृथिव्याम् (1)	1	11	35
	(ख)	(iv) जननी (2)	1	20	64
		(v) देववाणी (3)	1	20	64
		(vi) आकाशे (1)	1	11	35
22.	शुद्धतानुपातेन अङ्काः प्रदेयाः		7	13,18	44, 58

